

۲۵۹۱۷

۱۴۲۵ / ۱۱ / ۲۵

دانشگاه فردوسی مشهد

پایان نامه تحصیلی جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته ریاضی محض

موضوع:

بررسی ایده آل‌های لی در گروه حلقه های پوچ توان

استاد راهنما:

آقای دکتر محمدرضا رجبزاده مقدم

استاد مشاور:

آقای دکتر محمود یاسی

پژوهشگر:

محمد عباس پور

سال تحصیلی ۷۴-۷۳

حروفچینی لیزری: شرکت تعاونی دانش - کار

۱/۱۱۱۱۱۱

۲۵۹۱۷

بسمه تعالی

No: شماره:
Date: تاریخ:
پوست:

Department of Mathematics
Ferdowsi University of Mashhad
P.O.Box 1159-91775, Mashhad
Islamic Republic of Iran

جلسه دفاع از پایان نامه آقای محمد عباس پور دانشجوی کارشناسی ارشد ریاضی در ساعت ۱۰ روز ۷۴/۶/۱۹ در اتاق شماره ۲۵ ساختمان خوارزمی دانشکده علوم ۲ با حضور امضاءکنندگان ذیل تشکیل گردید. پس از بررسی و نظر هیأت داوران، پایان نامه نامبرده بانمره توردد (۱۴۰۱) مورد تأیید قرار گرفت.

عنوان رساله: " بررسی ایده آلهای لی درگروه حلقه های پوچتوان "

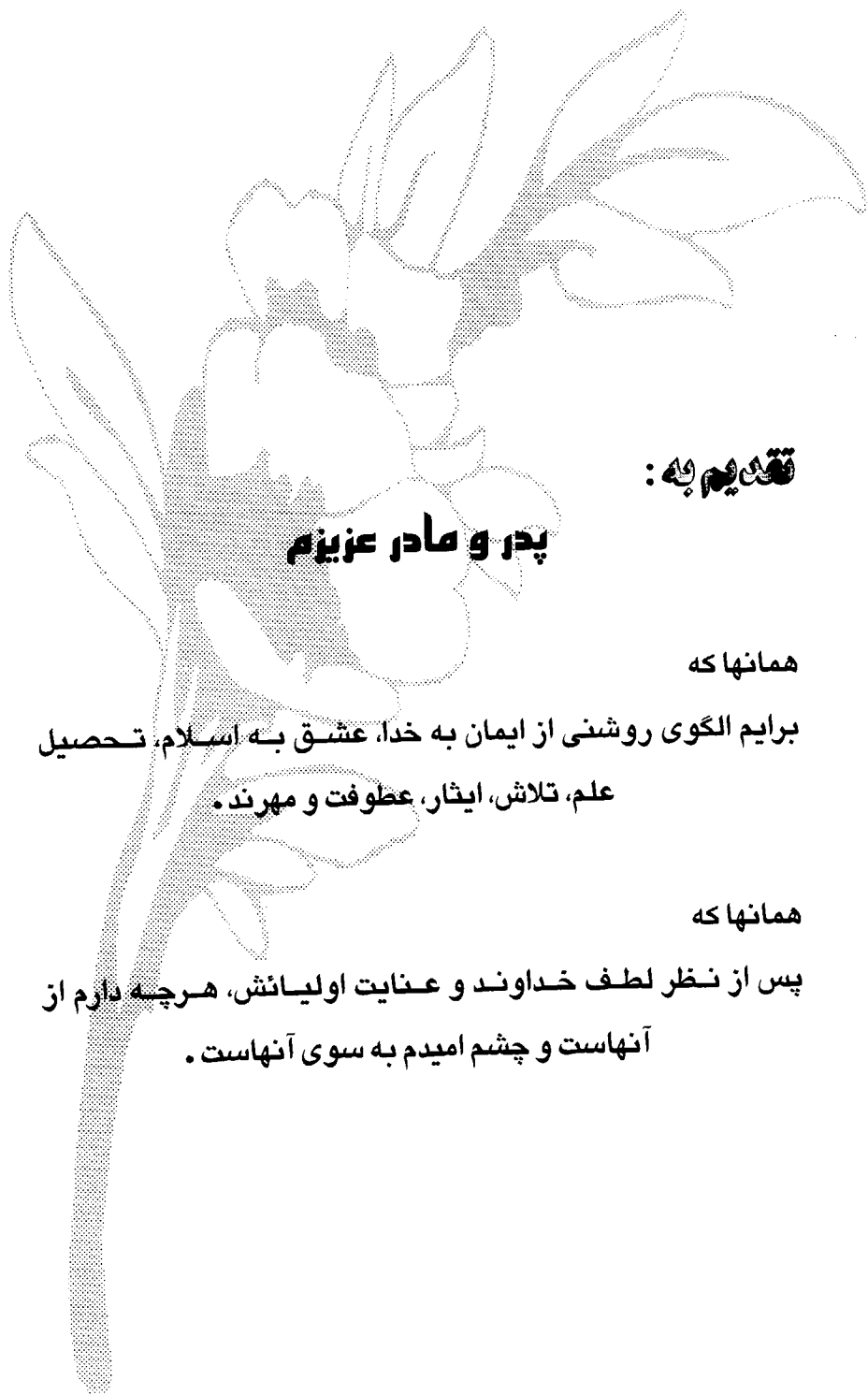
تعداد واحد: ۶ واحد

داور رساله: آقای دکتر محمد خاتون آبادی
استادیارگروه ریاضی - دانشگاه اصفهان

داور رساله: آقای دکتر محمودیاسی
استادیارگروه ریاضی - دانشگاه فردوسی مشهد

استاد راهنما: آقای دکتر محمد رضا رجب زاده مقدم
استاد - گروه ریاضی - دانشگاه فردوسی مشهد

مدیرگروه ریاضی: آقای دکتر اسداله نیکنام
استاد - گروه ریاضی - دانشگاه فردوسی مشهد

تقدیم به :

پدر و مادر عزیزم

همانها که

برایم الگوی روشنی از ایمان به خدا، عشق به اسلام، تحصیل
علم، تلاش، ایثار، عظوفت و مهرند.

همانها که

پس از نظر لطف خداوند و عنایت اولیائش، هرچه دارم از
آنهاست و چشم امیدم به سوی آنهاست.

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس بی پایان خداوندی را که زبان از عنایت شکرش قاصر است، و خرد در ژرفای معرفتش عاجز، او که مهربان است، و حقیر را به اتمام دوره‌ای از تحصیلاتم توفیق کرامت فرمود.

به مصداق حدیث: من علمنی حرفاً فقد صیرنی عبدا. از استاد گرانقدرم جناب آقای دکتر محمدرضا رجبزاده مقدم که همواره در طول دوران تحصیل از راهنمایی‌های ارزنده علمی و اخلاقی ایشان بهره‌مند بوده‌ام صمیمانه تشکر می‌نمایم.

به علاوه از جناب آقای دکتر خاتون آبادی استادداور و جناب آقای دکتر یاسی استاد مشاور رساله و یکایک استادانی که در طول دوران تحصیلات دانشگاهی افتخار حضور در محضر آنان را داشته و از دانش ایشان بهره‌مند شده‌ام، قدردانی می‌کنم.

همچنین مراتب تقدیر و تشکر خود را از تمامی دوستان همپایه‌ای بویژه آقای رنگی، اسماعیلی مود، موسوی، سعیدی، چهاردهی، مهری و کارکنان کتابخانه دانشکده علوم ۲ بویژه آقای اتحاد و واحد خدمات و تکثیر ابراز می‌دارم. همچنین از خانم خاکشور که زحمت تایپ رساله را عهده‌دار بودند تشکر می‌کنم.

فصل اوّل: پیشینازها

بخش اوّل: گروه حلقه و جبر گروهی

بخش دوّم: گروههای حل پذیر

بخش سوّم: گروههای بوج توان

بخش چهارم: ارتباط بین گروهها و نظریه حلقهها

فصل دوّم: ایده آل های لی در گروه حلقهها:

بخش اوّل: ایده آل های لی از یک حلقه

بخش دوّم: خواص ایده آل های لی (نتایج اصلی)

بخش سوّم: کاربرد ایده آل های لی در گروه حلقهها

فصل سوّم: حلقه های حل پذیر لی:

بخش اوّل: اتحادهای لی و ایده آل های لی

بخش دوّم: نتایج اصلی در حلقه های حل پذیر لی

بخش سوّم: کاربرد در گروه حلقهها

فصل چهارم: نکاتی در رابطه با ایده آلهای بوج توان

بخش اوّل: زنجیرهای پائین مرکزی لی و قویاً لی

بخش دوّم: (نتایج اصلی)

بخش سوّم: کاربرد در گروه حلقهها

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه:

در این مقاله سعی می‌کنیم به نوعی ارتباطی بین نظریه گروه‌ها و نظریه حلقه‌ها برقرار کنیم. روش دستیابی به چنین ارتباطی بایستی طوری انجام پذیرد که اطلاعات موجود در یک مفهوم، قابل دستیابی در مفهوم دیگر باشد.

به هر حال این ارتباط از این طریق گروه‌های پوچتوان امکان‌پذیر است که به حلقه‌های لی دسترسی پیدا می‌کنیم. همچنین همانطور که مشاهده خواهیم کرد یکی از بهترین ابزارهای که می‌توان در جهت برقراری این ارتباط از آن استفاده کرد، گروه حلقه‌ها می‌باشند.

اینکه چگونه می‌توان از مفهومی در نظریه گروه‌ها به نظریه حلقه‌ها است یافت توسط آقای دکتر محمدرضا رجب‌زاده مقدم در [1] به چاپ رسیده است. مسیر برگشت یعنی اینکه چگونه می‌توان از نظر به حلقه‌ها به مفهومی در نظریه گروه‌ها دست یافت. کاریست که توسط شارما^(۱) و سریواستوا^(۲) و ویکا س‌بست^(۳) بکمک نظریه گروه حلقه‌ها صورت پذیرفته است. در فصل ۲ نشان خواهیم داد که اگر $R = K[G]$ جبر گروهی از گروه G بر میدان K از مشخصه $P \geq 0$ باشد. بطوریکه $\gamma_n(L(K[G]))$ آنگاه برای $P=0$ و برای $P \geq 0$ ، G گروهی آبلی است. و برای $P < n$ ، G گروهی پوچتوان از کلاس حداکثر C است. که C کوچکترین عدد صحیح مثبتی است که اگر $P > 3$ $\sqrt{2(n-1)/(P-1)}$ کوچکتر نیست. و اگر $P=3$ از $1 + \sqrt{(n-4)}$ کوچکتر نیست. و در فصل ۳ به چند قضیه دیگر که در همین فصل اثبات شده‌اند در انتها به اثبات دیگری از قضیه پسی^(۴)، و پسمن^(۵)، سهکال^(۶) می‌پردازیم. و بالاخره در فصل چهارم این مقاله کوچک‌کمک قضیه ۲-۴ همه گروه‌هایی را که در رابطه $\gamma_n(L(K[G])) = 0$ و $\gamma_n(KG) = 0$ صدق می‌کنند را مشخص می‌کنیم.

1. R. K. SHARMA
3. VIKAS BIST
5. D. SPassman

2. B. SRIVASTAVA
4. B.S. Passi
6. S. K. Sehgal

فصل پنجم

فصل اول

۱-۱ گروه حلقه ⁽¹⁾ و جبر گروهی ⁽²⁾

گروه حلقه $R[G]$ عبارتست از حلقه شرکت پذیر که خواصی از گروه G و حلقه ضرایب یعنی R را نشان میدهد. همانطور که از نام آن بر می آید، گروه حلقه، فصل مشترکی در نظریه گروهها و حلقهها باز می کند و برخی از نقطه نظرات متفاوت را به همدیگر نزدیک می سازد، که البته منظور از نزدیکی در اینجا صرفاً نزدیکی نظریه گروهها و حلقهها می باشد. این مطالعات جبری از گروه حلقه توسط آروین کاپلانسکی در سال ۱۹۴۹ شروع شد. اما به نظر می رسد که کار اساسی روی این موضوع از دو سال بعد توسط س. آ. میتشر پی گیری شده است. در این فصل مطالب مقدماتی و پیش نیازی که در فصول بعد مورد استفاده قرار می گیرند را خلاصه می کنیم.

تعریف ۱-۱-۱:

فرض کنید G و R به ترتیب نمایش یک گروه و حلقه ای یکدار باشند. گروه حلقه $R[G]$ (یا RG) مجموعه همه حاصل جمع هایی بصورت $\sum r_{(x)}x$ است که در آن $r_{(x)} \in R$ عنصری از R منسوب به x بوده و تقریباً همه جا بجز تعداد متناهی از x ها برابر صفر است اعمال جمع و ضرب تعریف شده در $R[G]$ بصورت زیر می باشد.

$$(1) \left(\sum_{g \in G} r_{(g)}g \right) + \left(\sum_{g \in G} r'_{(g)}g \right) = \sum_{g \in G} (r_{(g)} + r'_{(g)})g$$

$$(2) \left(\sum_{g \in G} \lambda_{(g)}g \right) \left(\sum_{g \in G} \mu_{(g)}g \right) = \sum_{g \in G} v_{(g)}g$$

$$v_g = \sum_{h \in G} \lambda_{(h)}\mu_{(h^{-1}g)} = \sum_{xy=g} \lambda_{(x)}\mu_{(y)}$$

که در آن

بعلاوه داریم: به ازای هر
$$(3) \sum_{g \in G} \lambda(g)g = \sum_{g \in G} \mu(g)g \Leftrightarrow \lambda(g) = \mu(g) \quad g \in G$$

همراه با این دو عمل R/G حلقه ایست که آنرا گروه حلقه ای از گروه G بر حلقه R می نامند.

واضحست که R/G جابجائیت اگر و تنها اگر R و G جابجایی باشند. همچنین اگر I_R , e بر ترتیب نمایش

عنصرهای همانی حلقه R و گروه G باشند. $I_R e$ بعنوان عنصر همانی R/G عمل می کند.

در حالت خاص اگر بجای حلقه R میدان k را جایگزین کنیم آنگاه گروه حلقه K/G را جبر گروهی از گروه

G بر میدان K می نامیم. در این حالت با توجه به ضرب اسکالری که بصورت زیر تعریف می شود براحتی

می توان نشان داد که K/G یک فضای برداری روی میدان K است همچنین در این حالت K/G یک K

مدول چپ است. زیرا با توجه به ضرب تعریف شده بصورت: به ازای هر $f \in k$ $f(\sum_{x \in G} f(x)x) = \sum_{x \in G} (ff(x)x)$ داریم.

$$(1) f(\sum_{x \in G} f(x)x + \sum_{x \in G} f'(x)x) = f \sum_{x \in G} (f(x) + f'(x))x = \sum_{x \in G} (ff(x) + ff'(x))x = \sum_{x \in G} (ff(x) + ff'(x))x$$

$$= \sum_{x \in G} (ff(x))x + \sum_{x \in G} (ff'(x))x = f \sum_{x \in G} f(x)x + f \sum_{x \in G} f'(x)x$$

$$(2) (f_1 f_2) (\sum_{x \in G} f(x)x) = \sum_{x \in G} ((f_1 f_2) f(x))x = \sum_{x \in G} (f_1 (f_2 f(x)))x = f_1 (\sum_{x \in G} (f_2 f(x))x) = f_1 (f_2 (\sum_{x \in G} f(x)x))$$

$$(3) 1_k (\sum_{x \in G} f(x)x) = \sum_{x \in G} (1_k f(x))x = \sum_{x \in G} f(x)x$$

$$(4) (f_1 + f_2) (\sum_{x \in G} f(x)x) = \sum_{x \in G} ((f_1 + f_2) f(x))x = \sum_{x \in G} (f_1 f(x) + f_2 f(x))x = \sum_{x \in G} (f_1 f(x))x + \sum_{x \in G} (f_2 f(x))x$$

$$= f_1 (\sum_{x \in G} f(x)x) + f_2 (\sum_{x \in G} f(x)x)$$

به ازای هر $f, f_1, f_2 \in k$.

تعریف ۱-۱-۲: یک حلقه شرکت پذیر A را در صورتی یک جبر روی میدان F می خوانند که A یک

فضای برداری روی F باشد بطوری که، به ازای هر $a, b \in A$ و هر $\alpha \in F$, $\alpha(ab) = (\alpha a)b = a(\alpha b)$.

همریختیها، یکریختیها، ایده آلهای، مانند اینها، برای جبرها مثل حلقه ها تعریف می شوند، با این شرط اضافی که

اینها باید تحت نهاد فضای برداری محفوظ، یا نامتغیر، باقی بمانند. بعنوان مثال حلقه ماتریسهای $n \times n$ روی

میدان K نمونه ای از یک جبر می باشد، همچنین اگر V یک فضای برداری روی میدان K باشد. آنگاه

$End(V)$ که عبارتست از مجموعه همه عملگرهای خطی روی فضای برداری V یک K -جبر است زیرا به ازای هر دو عنصر دلخواه T_1 و T_2 از $End(V)$ به ازای هر v از V و c از K داریم:

$$(v)(T_2 \circ T_1) = ((v)T_2)T_1$$

$$(v)(T_1 + T_2) = (v)T_1 + (v)T_2$$

$$(v)(cT_1) = c((v)T_1)$$

تبصره: $K[G]$ یک K -جبر است زیرا با توجه به قسمت قبل $K[G]$ علاوه بر اینکه یک حلقه است همراه با ضرب اسکالری که تعریف کردیم یک فضای برداریست بعلاوه به ازای هر $f \in K$ داریم:

$$\begin{aligned} f((\sum_g f(g)g) (\sum_g f'(g)g)) &= f \sum_g (\sum_{yz=g} f(y)f'(z))g = \sum_g (f \sum_{yz=g} f(y)f'(z))g \\ &= \sum_g (\sum_{yz=g} f(f(y)f'(z)))g = \sum_g (\sum_{yz=g} f(y)(ff'(z))g) = (\sum_g f(y)g) \sum_g (ff'(z)g) = (\sum_g f(g)g)(f(\sum_g f'(g)g)) \end{aligned}$$

این K -جبر را جبر گروهی G بر میدان K می نامند. اگر G متناهی باشد آنگاه $K[G]$ را یک جبر گروهی متناهی البعد می نامیم. از این به بعد به بررسی بعضی از خواص جبر گروهی متناهی البعد $K[G]$ خواهیم پرداخت.

در جبر گروهی $K[G]$ مجموعه همه عناصر به شکل $g^* = 1.g$ ($g \in G$) که تمامی ضرایب بجز یکی برابر صفر است مستقل خطی بوده و تشکیل یک پایه برای $K[G]$ بر میدان K میدهند بکمک نگاشت $\theta: G \rightarrow K[G]$ که بصورت $(g)\theta = g^*$ تعریف می شود می توان به یک همریختی یک به یک از G بتوی $K[G]$ دست یافت و بنابراین $G \cong \theta(G)$ با نقش یکرخت آن در $K[G]$ یکی است) پس می توان با این دید G را آنچنان در $K[G]$ نشانده که عناصر G تشکیل یک پایه برای $K[G]$ بدهند.

تعریف ۱-۱-۳: اگر A یک K -جبر و V یک فضای برداری متناهی البعد باشد، به طوری که به ازای هر $v \in V$ و $x \in A$ xv به طور منحصر بفرد تعریف شود و اگر $x, y \in A$ و $v, w \in V$ و $c \in K$ دلخواه باشند، آنگاه V را یک A مدول می نامند در صورتی که در شرایط زیر صدق کند.

$$x(v + w) = xv + xw \quad (1)$$

$$(x + y)v = xv + yv \quad (2)$$

$$x(yv) = (xy)v \quad (3)$$

$$x(cv) = c(xv) = (cx)v \quad (4)$$

$$v.1 = v \quad (5)$$

در صورتی که A یک جبر دلخواه باشد A خود یک A -مدول می باشد که آنرا A مدول عادی ⁽¹⁾

می نامند. اگر V و W بعنوان دو A مدول در نظر گرفته شوند تبدیل خطی $\varphi: V \rightarrow W$ یک A همریختی است هرگاه به ازای هر $v \in V$ و $x \in A$ داشته باشیم $\varphi(xv) = x\varphi(v)$.

همچنین اگر V یک A مدول روی K باشد آنگاه UCV را یک زیر مدول $V^{(1)}$ می نامیم هرگاه اولاً U یک زیر فضای برداری V (روی K) باشد و ثانیاً U خود یک A -مدول باشد.

$U = V$ و $U = 0$ را زیر مدول های بدیهی و UCV زیر مدول محض (سره) V نامیده می شود.

اگر تنها زیر مدول های A -مدول غیر صفر V صفر و V باشند آنگاه V را تحویل ناپذیر⁽²⁾ می نامیم.

و اگر برای هر زیر مدول $W \subseteq V$ زیر مدول دیگری چون $U \subseteq V$ بقسمی موجود باشد که $V = U \oplus W$ آنگاه V را تماماً تحویل پذیر می نامیم. یک جبر A رانیم ساده می گوئیم هرگاه مدول عادی آن A تماماً تحویل پذیر باشد.

لم ۱-۱-۴: یک A مدول V تماماً تحویل پذیر است اگر و تنها اگر بصورت مجموع زیر مدول های تحویل ناپذیر باشد.

اثبات: فرض کنید V بصورت مجموع زیر مدول های تحویل ناپذیر باشد یعنی $V = \sum V_\alpha$ که V_α ها تحویل ناپذیرند و WCV زیر مدول دلخواهی از V باشد. از متناهی البعد بودن V نتیجه می شود که می توان $U \subseteq V$ را چنان پیدا کرد که نسبت به این خاصیت که $U \cap W = 0$ بیشین باشد. حال ادعا می کنیم که $U + W = V$ زیرا در غیر اینصورت V_α ای چنان موجود است که $V_\alpha \not\subseteq W + U$ و چون V_α تحویل ناپذیر است سپس بنا به تعریف تنها زیر مدول های V_α عبارتند از صفر و V_α و بنابراین $(W + U) \cap V_\alpha = 0$ و این متناقض یا بیشین بودن U است بنابراین $V = W \oplus U$ و در نتیجه V تماماً تحویل پذیر است. بالعکس فرض کنید V تماماً تحویل پذیر باشد، S را بعنوان مجموع همه زیر مدول های تحویل ناپذیر V در نظر می گیریم اگر SCV می توان زیر مدول $T \neq 0$ را چنان پیدا کرد که $V = S \oplus T$ و $S \cap T = 0$ اما چون T متناهی البعد است پس T شامل یک زیر مدول تحویل ناپذیر است که با فرض $S \cap T = 0$ تناقض دارد.

قضیه ۱-۱-۵: اگر A -مدول V بصورت $V = \sum V_\alpha$ نوشته شود که V_α ها زیر مدول های تحویل ناپذیرند آنگاه می توان V را بصورت مجموع مستقیم تعدادی V_α نوشت.

اثبات: زیر مدول $W \subseteq V$ را چنان انتخاب می کنیم که بصورت مجموع مستقیم تعدادی V_α بوده و نسبت به این خاصیت بیشین باشد. اگر WCV آنگاه به ازای α ای $V_\alpha \not\subseteq W$ چون V_α تحویل ناپذیر است $W \cap V_\alpha = 0$ حال $W_1 = W \oplus V_\alpha$ قرار می دهیم. در اینصورت WCW_1 و این با بیشین بودن W متناقض است بنابراین $W = V$.

نتیجه: مدول های تماماً تحویل پذیر دقیقاً حاصل جمع مستقیمی از مدول های تحویل ناپذیرند.

تعریف ۱-۱-۶: فرض کنید K یک میدان و A, B دو K جبر باشند، در اینصورت:

الف) یک زیر جبر از A زیر حلقه ای از A است که K -زیر مدول A نیز باشد.

ب) یک ایده آل جبر A ایده آلی از حلقه A است که یک K -زیر مدول A نیز باشد.

همچنین اگر E یک R -مدول باشد، آنگاه مجموعه $\{\lambda \in R \mid \lambda x = 0, \forall x \in E\}$ یک ایده‌ال R است که پوچساز E نامیده می‌شود. حال فرض کنید G یک گروه و $Z[G]$ گروه حلقه‌ای از گروه G بر حلقه اعداد صحیح باشد و $i: G \rightarrow Z[G]$ نگاشت نشانی طبیعی باشد. در این صورت داریم:

لم ۷.۱.۱: فرض کنید R حلقه‌ای یکدار باشد، در اینصورت برای هر تابع $f: G \rightarrow R$ با این خاصیت که بطوریکه داریم: $f(1) = 1$ و $f(xy) = f(x)f(y)$ یک همریختی منحصر بفرد از حلقه‌ها مانند $R \rightarrow Z[G]: f'$ وجود دارد.

اثبات: ما تعریف می‌کنیم $f'(\sum_{x \in G} m(x)x) = \sum_{x \in G} m(x)f(x)$ (که هر عنصر G را به 1 می‌برد) واضح است که f'

همریختی حلقه‌ها بوده و $f' \circ i = f$ می‌باشد. اگر در لم فوق بجای حلقه R در حالت خاص Z را قرار دهیم، در اینصورت یک بروریختی از گروه‌های آبدلی که بصورت $Z[G] \rightarrow Z: f'$ با ضابطه $f'(\sum_{x \in G} m(x)x) = \sum_{x \in G} m(x)$

تعریف می‌شود وجود دارد که این بروریختی را نگاشت افزایشی از $Z[G]$ می‌نامیم. همچنین هسته f' را که بصورت $I[G]$ نشان می‌دهیم، را اصطلاحاً ایده‌آل افزایشی از $Z[G]$ نامیده می‌شود.

اثبات همریختی بودن f'

$$[(\sum_g n(g)g) (\sum_g m(g)g)] f' = [\sum_{g yz=g} (\sum_y n(y) m(z))g] f' = \sum_{g yz=g} (\sum_y n(y) m(z)) =$$

$$(\sum_g n(g)) (\sum_g m(g)) = (\sum_g n(g)g) f' (\sum_g m(g)g) f'$$

بنابراین $I[G]$ یعنی هسته f' یک ایده‌آل از حلقه $Z[G]$ بوده و براحتی میتوان نشان داد که

$I[G] = \langle g^{-1} \mid 1 \neq g \in G \rangle$ می‌باشد زیرا فرض کنید $r = \sum_g n(g)g$ عضوی دلخواه از $I[G]$ باشد.

بنابراین طبق تعریف $f'(\sum_g n(g)g) = 0$ یعنی $\sum_g n(g) = 0$ است. حال ادعا کنیم که $r = \sum_g n(g)g$ عضو $I[G]$

است اگر و تنها اگر $r = \sum_{g \neq 1} n(g)(g-1)$ باشد.

اثبات ادعا: ابتدا فرض کنید $r = \sum_g n(g)g \in I[G]$ در اینصورت $\sum_g n(g) = 0$ و بنابراین داریم:

$$r = \sum_{g \in G} n(g)(g-1+1) = \sum_{g \in G} n(g)(g-1) + n(g).1 = \sum_g n(g)(g-1) + \sum_g n(g) = \sum_{g \neq 1} n(g)(g-1)$$

$$r = \sum_{1 \neq g \in G} n(g)(g-1)$$

یعنی

بالعکس فرض کنید $L = \sum_{1 \neq g \in G} n(g)(g-1)$ نشان می‌دهیم که L عضو $I[G]$ می‌باشد. و از آنجا که براحتی میتوان

نشان داد که $f(L) = 0$ می‌باشد. بنابراین چیزی بر ای اثبات باقی نمی‌ماند.

در قسمت قبل اگر $G = F$ گروهی آزاد روی $\{x_i\}_{i \in I}$ باشد $Z[F]$ را گروه حلقه صحیح F می‌نامیم.

تعریف: به ازای هر عضو دلخواه مانند $\alpha = \sum k(x)x$ از $K[G]$ محمل α که به صورت $\text{supp } \alpha$ نمایش

می‌دهیم عبارتست از مجموعه $\text{supp } \alpha = \{x \in G \mid K(x) \neq 0\}$ که زیر مجموعه‌ای متناهی از گروه G است

بعبارت دیگر $\text{supp } \alpha$ مجموعه همه عناصری از گروه G است که واقعاً در نمایش α ظاهر می‌شوند. و برابر

تهی است اگر تنها اگر $\alpha = 0$ باشد. همچنین زیرگروه محملی از α یعنی $\langle \text{supp } \alpha \rangle$ یک زیرگروه متناهی

تولید شده از G می‌باشد که توسط عناصری از $\text{supp } \alpha$ تولید می‌شود، در واقع کوچکترین زیرگروهی از G

مانند H است که $\alpha \in K[H]$ می‌باشد.

اگر $\alpha \neq 0$ و g ترتیب عضوهای دلخواهی از جبر گروهی G باشند. آنگاه بوضوح $\text{supp } g\alpha = g(\text{supp } \alpha)$ و

$\text{supp } \alpha g = (\text{supp } \alpha)g$ البته می‌دانیم که در اینجا منظور از $g\alpha$ در حقیقت $(I_k \cdot g) \cdot \alpha$ می‌باشد.

بویژه اگر $x \in \text{supp } \alpha$ آنگاه $x \in \text{supp } \alpha x^{-1}$ و همچنین $x^{-1} \in \text{supp } \alpha x$ می‌باشد زیرا با توجه به مطلب فوق

داریم:

$$1 = x^{-1}x \in x^{-1} \text{supp } \alpha = \text{supp } x^{-1} \alpha$$

حال برای یک لحظه فرض کنید α در مرکز $K[G]$ و x عضوی دلخواه از $\text{supp } \alpha$ باشد در اینصورت به ازای

هر $y \in G$ داریم:

$$y \text{supp } \alpha = \text{supp } y^{-1} \alpha y = \text{supp } \alpha \quad (\text{چون } \alpha \text{ در مرکز } K[G] \text{ است})$$

و از آنجا که $\text{supp } \alpha$ یک مجموعه متناهی است نتیجه می‌شود که فقط تعداد متناهی از x های مجزا در

$supp\alpha$ وجود دارد. یعنی در اینحالت هر عضو دلخواه گروه G دارای تعدادی متناهی مزدوج در گروه G است.

فرض کنید H زیرگروهی از گروه G باشد در این صورت $H \subseteq G \subseteq K[G]$ و چون در این حالت H به عنوان زیر مجموعه‌ای از پایه G مورد نظر است ترکیبات خطی H روی K $K[H]$ می‌باشد که بطور طبیعی در $K[G]$ نشانده می‌شود در حقیقت $K[H] = \{ \alpha \in K[G] \mid supp\alpha \subseteq H \}$ می‌باشد، بنابراین $K[H]$ یک زیر حلقه از $K[G]$ است و لذا می‌توان با این دیدگاه که $K[G]$ یک $K[H]$ مدول راست یا چپ (بوسیله ضرب معمولی) است به $K[G]$ نگاه کرد.

تعریف ۱-۱-۸: اگر G یک گروه و $H \leq G$ آنگاه $G = \cup x_i H$ را تجزیه G به همرده‌های چپ می‌نامیم. مجموعه $\{x_i \mid i \in I\}$ را یک مجموعه مورب چپ H در G می‌خوانیم.

مثال: گروه جمعی Z و زیرگروه $H = \{0, \pm 3, \pm 6, \dots\}$ را در نظر می‌گیریم همرده‌های چپ H در G عبارتند از $H, H+1, H+2$ یعنی زیرگروه H تنها دارای سه همرده چپ در Z می‌باشد. مجموعه $\{0, 1, 2\}$ یک مجموعه مورب H در Z است.

لم ۱-۱-۹: فرض کنید E یک جبر روی میدان K باشد و $u(E) \rightarrow G$: ψ یک همریختی گروهها از G به گروه عناصریکه E باشد. در این صورت ψ به یک K -همریختی بین جبرها مانند $\Psi: K[G] \rightarrow E$ با ضابطه
$$\Psi\left(\sum_{\mathcal{K}} a(x).x\right) = \sum_{\mathcal{K}} a(x)\psi(x)$$
 توسیع می‌یابد.

اثبات: مسلماً توسیع Ψ نگاشتی خوش تعریف از $K[G]$ بتوی E است. همچنین واضح است که k -خطی است. بعلاوه از آنجا که به ازای هر x, y از G داریم $\psi(xy) = \psi(x)\psi(y)$ بنابراین Ψ روی $K[G]$ ضربی نیز

هست. $\square$